

ОБЛІКОВІ НЮАНСИ ДІЯЛЬНОСТІ ГАРАЖНИХ КООПЕРАТИВІВ

Не зважаючи на значну практичну цінність досліджень, спрямованих на удосконалення організації і методики обліку у гаражних кооперативах як складових сектору небюджетних неприбуткових суб'єктів господарської діяльності, публікацій на цю тематику у відкритому доступі вкрай мало. Представлена робота продовжує цикл публікацій присвячених обліку у обслуговуючих кооперативних організаціях, розпочатих нами у дослідженні [1].

Гаражним кооперативом є добровільне об'єднання фізичних та/або юридичних осіб, створене на основі членства для будівництва та експлуатації гаражів або автостоянок з метою задоволення потреби у місцях зберігання транспортних засобів.

Для побудови ефективної системи обліку у таких об'єднаннях знаковим є розуміння процесу залучення та використання майна (рис.).

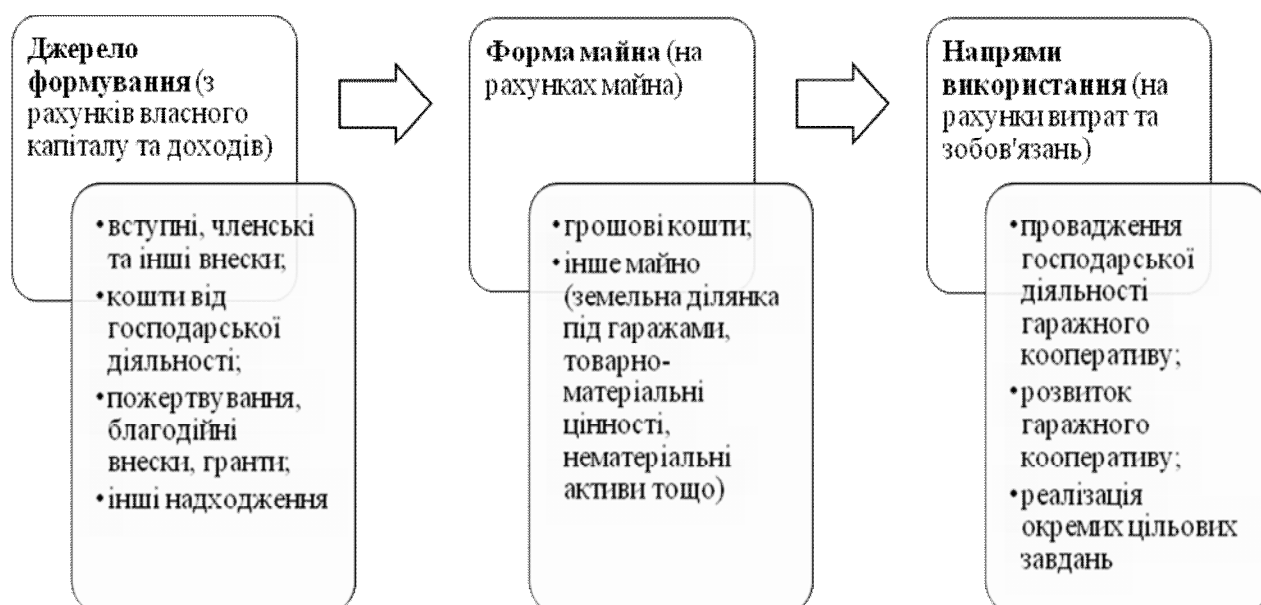

Рис. Базова модель отримання та використання майна гаражними кооперативами

Найбільш вагомим у структурі джерел формування майна гаражного кооперативу є внески його учасників. Останні, згідно чинного Закону України “Про кооперацію” [2] поділяються на п’ять видів: пай, додатковий пай, вступний внесок, членський внесок та цільовий внесок (табл. 1). Важливість різного роду внесків для успішного існування та розвитку гаражних кооперативів визначається їх статусом як неприбуткових організацій, а також законодавчими обмеженнями щодо напрямків діяльності та обсягів послуг, які можуть надаватися особам – не членам об’єднання. Для такого типу організацій отримання державного фінансування чи гуманітарної допомоги є радше винятком. Іншим потужним джерелом надходження грошових коштів у кооператив є доходи від провадження господарської діяльності (напр., здавання в оренду гаражних боксів, послуги з миття та чистки автомобілів тощо). Вичерпний перелік джерел формування майна кооперативу встановлено статтею 19 Закону [2].

Таблиця 1

Характеристика внесків учасників як джерел формування майна гаражного кооперативу

Вид внеску	Формування фонду	Напрями використання	Форма внеску	Можливість повернення	Періодичність внесення
Пай	пайового	створення та розвиток кооперативу	грошова, натуральна	так	одноразово або частинами протягом певного періоду
Додатковий пай	пайового	розвиток кооперативу	грошова, натуральна	так	одноразово
Вступний внесок	неподільного	забезпечення виконання зобов'язань у випадку ліквідації кооперативу	грошова, натуральна	ні	одноразово
Членський внесок	-	забезпечення поточної діяльності кооперативу	грошова	ні	періодично
Цільовий внесок	спеціального	забезпечення виконання конкретних завдань кооперативу	грошова, натуральна	лише за умови неможливості використання за цільовим призначенням	одноразово

Майно гаражного кооперативу може використовуватися для здійснення поточної господарської діяльності та формувати фонди, серед яких: пайовий, резервний, неподільний, спеціальний. Такий механізм дозволяє гарантувати збереженість внесків членів кооперативу, а також забезпечити виконання його зобов'язань (табл. 2).

Таблиця 2

Типова кореспонденція рахунків обліку надходження та використання майна гаражних кооперативів

Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
Надходження майна		
Отримання майна за рахунок:		
- пайових внесків	15, 20, 22, 30, 31 та ін.	402
- додаткових пайових внесків		422
- вступних внесків		401
- членських внесків		484/1
- цільових внесків		484/2
Надходження коштів від здійснення додаткової діяльності (в т.ч., здачі в оренду гаражних боксів)	30, 31	377
Використання майна		
Відображення витрат, пов'язаних із господарською діяльністю кооперативу	949	20, 631, 651, 661, 685 та ін.
Створення (придбання) та поліпшення необоротних активів	15	631
Нарахування плати за землю	949	642

Аналітика по субрахунку 949 "Інші витрати операційної діяльності" повинна узгоджуватися із номенклатурою статей кошторису витрат на утримання гаражного кооперативу.

Можна запропонувати таку структуру операційних витрат:

- оплата праці адміністративно-управлінського персоналу;

- нарахування на фонд оплати праці адміністративно-управлінського персоналу;
- витрати, пов'язані з охороною майна кооперативу (оплата праці охоронців, утримання сторожових собак, обслуговування системи зовнішнього відеоспостереження, утримання сторожки);
- витрати на опалення та електроенергію;
- плата за вивіз сміття;
- витрати, пов'язані з прибиранням території;
- оплата телекомунікаційних послуг;
- оплата організаційно-правових послуг;
- податки та обов'язкові платежі до бюджету.

Конкретний перелік витрат для гаражних кооперативів відсутній у вітчизняному законодавстві, яке загалом достатньо слабо адаптоване до сучасних потреб суб'єктів некомерційного сектору економіки. Як зазначається у роботі [3, с.146], наявні прогалини у вітчизняному законодавстві пов'язані переважно з відсутністю профільного закону щодо регулювання діяльності небюджетних неприбуткових організацій, а також спеціальних рекомендацій щодо організації і ведення обліку в некомерційних організаціях за різними їх видами.

Таким чином, гаражні кооперативи є ефективним механізмом реалізації прагнень громадян до надійного та безпечного зберігання автотранспортних засобів. Ефект масштабу, що виникає при об'єднанні автовласників у кооперативи, дозволяє вести мову про економічну доцільність існування таких ринкових утворень. Неприбутковий статус не виключає необхідності ведення організаційно-бухгалтерського обліку відповідно до вимог, встановлених чинним законодавством. Основними особливостями, які становлять найбільшу методологічну складність, при цьому залишаються: облік пайових, членських та інших видів внесків для забезпечення діяльності та розвитку кооперативу; облік використання майна об'єднання згідно статутних вимог та законодавчих норм; узгодження аналітики по рахунках витрат із номенклатурою статей кошторисів, особливо, при здійсненні робіт разового чи неперіодичного характеру; облік формування та перерозподілу фондів гаражного кооперативу. Перелічені напрями повинні стати пріоритетом у подальших дослідженнях у сфері обліку сектору небюджетних неприбуткових організацій.

1. Височан О.О. Облікові нюанси діяльності садівничих товариств / О.О. Височан // *Стратегії та інновації: актуальні управлінські практики: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (28 квітня 2018 р., м. Кривий Ріг)*. – Кривий Ріг: ДонНУЕТ ім. Михайла Туган-Барановського, 2018. – С. 29-31. 2. Про кооперацію: Закон України від 10.07.2003 № 1087-IV. 3. Височан О. О. Небюджетні неприбуткові організації в Україні: поняття, класифікація, законодавче регулювання / О. О. Височан // *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. – 2017. – Вип. 3. – С. 142-147.